

FƏNN SILLABUSU
(işçi tədris proqramı)

İxtisas: 6008007-Turizm bələdçiliyi

Fakültə: İqtisadiyyat və idarəetmə

Kafedra: Tarix və onun tədrisi metodikası

I.Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı: Azərbaycanın şəhərsalma tarixi (İşçi proqram Tarix və onun tədrisi metodikası kafedrasının 14.09.2023-cü il qərarı ilə təsdiq edilmişdir (protokol№6)

Kodu: İPF-B10

Tədris ili: III (2025-2026)

Semestr: VI (yaz)

Tədris yükü: 120 saat. Auditoriya yükü 45 saat: (30 saat müəzərə, 15 saat seminar)

Təhsilalma forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 4 kredit

II. Müəllim haqqında məlumat:

Soyadı, adı, ata adı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Müəzərə müəllimi: Nəsirli Vüsal İbrahim oğlu, baş müəllim, seminar müəllimi: m.İsmayilov Azad Qasım oğlu

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Ə.Məmmədov küçəsi, 22, 2 saylı tədris korpusu

Məsləhət saati: III gün saat: 15⁰⁰-16⁰⁰

E-mail ünvanı: vusalnasirli@gmail.com

III. Təvsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

1. "Azərbaycanda məskunlaşma və şəhərsalmanın tarixi": dərs vəsaiti / A. Cəfərov, T. Nizamzadə, L. Həsənəliyeva, L. Kərimova; elmi red. V. U. Umudlu; Bakı Dövlət Universiteti.- Bakı: BDU nəşriyyatı, 2024.

2. Rayihə Əmənzadə – "Azərbaycanın şəhərsalma mədəniyyəti"

3. Ələkbərov, M. (2012). Azərbaycanın şəhərsalma tarixinin əsasları.

4. Məmmədov, F. (2009). Azərbaycanın şəhərsalma inkişafı.

5. Şamil Fətullayev-Fiqarov – "Bakının memarlıq ensiklopediyası" və "XIX-XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda şəhərsalma və memarlıq".

6. Memarlıq, şəhərsalma tarixi və bərpası: toplusu: № 1 (2)

Əlavə ədəbiyyat:

1. Rəsulov, K. (2007). Bakı şəhərinin inkişafı və urbanizasiya.

2. Fərzəliyev, A. (2015). Sovet dövründə Azərbaycan şəhərlərinin inkişafı.

IV. Prerekvizit fənlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən "Memarlığa giriş" fənninin tədrisinə ehtiyac vardır.

V. Korekvizit fənlər: Fənnin tədrisi ilə eyni zamanda başqa fənnin tədrisinə ehtiyac yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Bu fənn tələbələrə Azərbaycanda şəhərsalmanın əsas xüsusiyyətlərini, tarixi inkişaf mərhələlərini öytətməklə tələbələrdə şəhərsalmanın tarixi ənənələri haqqında ümumi təsəvvürün formalaşmasına kömək edir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Fənn üzrə tələbələrin biliyi 100 ballıq sistemlə qiymətləndirilir. Yeni tələbənin fənn üzrə toplaya biləcəyi balın maksimum miqdarı 100-ə bərabərdir. Bu balın yarısı (50 balı),

tələbənin semestr müddətində fəaliyyətinin nəticəsinə (cari qiymətləndirmə), digər yarısı isə (digər 50 balı) imtahanın nəticəsinə (aralıq qiymətləndirmə) görə verilir.

Fənn üzrə cari qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 bala aşağıdakılar daxildir:

- 20 bal - seminar dərslərində fəaliyyətinə görə;
- 30 bal - kollokviumların nəticələrinə görə.

Qiymətləndirmə zamanı LDU-nun Elmi Şurasının 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan yazılı şəkildə aparılır və imtahan biletinə bir qayda olaraq fənn üzrə tədris olunan mövzulara aid 5 sual daxil edilir. Hər sual maksimum 10 bal olmaqla qiymətləndirilir (aşağıda qeyd olunan qiymət meyarına əsasən) ki, bu da toplamda fənn üzrə aralıq qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 balı təşkil edir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal - tələbə keçilmiş materialı dərinlən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəfidir;
- 9 bal - tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun məzmununu tam açə bilir;
- 8 bal - tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal - tələbə keçilmiş materialı yaxşı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir;
- 6 bal - tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal - tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir;
- 4 bal - tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal - tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal - tələbənin mövzudan qismən xəbəri var;
- 0 bal - cavab yoxdur.

Tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balının (imtahanda topladıqı balın) miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balı cari qiymətləndirmə balına (semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladıqı bala) əlavə olunmur.

Fənn üzrə cari və aralıq qiymətləndirmənin ümumi nəticəsinə görə tələbənin biliyi yekun olaraq aşağıdakı kimi qiymətləndirilir:

Bal aralıqı (göstərilən ballar daxil olmaqla)	Hərflə işarəsi	Sözlə yazılışı
91-100 bal	A	əla
81-90 bal	B	çox yaxşı
71-80 bal	C	yaxşı
61-70 bal	D	kafi
51-60 bal	E	qənaətbəxş
51-baldan aşağı	F	qeyri-kafi

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin Daxili intizam qaydalarını pozduqda onun barəsində mövcud qanunvericilik çərçivəsində müvafiq tədbir görələcəkdir.

X. Təqvim mövzu planı: 30 saat mühazirə, 15 saat seminar. Cəmi 45 saat

No	Keçirilən mühazirə və seminar mövzuların məzmunu	Saat	Tarix
1.	Mövzu: Fənnin predmeti, məqsədi və vəzifələri Plan: 1. Fənnin predmeti, məqsəd və vəzifələri 2. Fənnin digər fənlərlə əlaqəsi Mənbə: [1,2,5,6]	Mühazirə 2	
2	Mövzu: Azərbaycanın şəhərlərinin öyrənilməsi tarixi Plan: 1. XX əsrin əvvəllərində Orta əsr şəhər yaşayış yerlərinin öyrənilməsi 2. 1918-1945-ci illərdə Azərbaycan Orta əsr şəhərlərinin tədqiqi 3. 1946-1991-ci illərdə Azərbaycan Orta əsr şəhərlərinin tədqiqi.	2	

	4. XX əsrin sonu - XXI əsrin ilk illəri onillikləri orta əsr şəhərlərinin tədqiqi Mənbə: [2,5,6]		
3.	Mövzu: Azərbaycanın şəhərlərinin yazılı qaynaqlarda təsviri Plan: 1. Azərbaycanın orta əsr şəhərləri IX-X əsr ərəb coğrafiyaşünaslarının əsərlərində 2. Azərbaycanın orta əsr şəhərləri XI əsr ərəb coğrafiyaşünaslarının əsərlərində 3. "Mücəm əl-Buldan" əsəri orta əsr Azərbaycan şəhərlərinin öyrənilməsində mənbə kimi Mənbə: [1,2,5]	2	
4	Mövzu: Antik dövrdə Azərbaycanda şəhərsalma işi 1. Manna dövlətində şəhərsalma 2. Atropatena dövlətində şəhərsalma 3. Albaniya dövlətində şəhərsalma Mənbə: [3,5,6]	2	
5	Mövzu: Azərbaycan orta əsr şəhərləri və onların tipləri Plan: 1. Azərbaycan orta əsr şəhər yaşayış yerlərinin topoqrafik quruluşu 2. Şəhər yaşayış yerlərin tipləri 3. Orta əsr Bərdə şəhəri Mənbə: [2,3,5,6]	2	
6	Mövzu: Orta əsr Qəbələ şəhəri və onun arxeoloji tədqiqi Plan: 1. Qəbələ orta əsr şəhəri haqqında məlumat 2. Qəbələ şəhər yerinin memarlıq tikililəri Mənbə: [1,5,6]	2	
7	Mövzu: Orta əsr Bakı və Şabran şəhərləri və onun arxeoloji tədqiqi Plan: 1. Orta əsr Bakı şəhərin və onun arxeoloji tədqiqi 2. Orta əsr Şabran və Bakı yaşayış yerlərinin memarlığı Mənbə: [3,5,6]	2	
8	Mövzu: Orta əsr Təbriz və Ərdəbil şəhəri Plan: 1. Orta əsr Təbriz şəhəri və onun memarlıq tikililəri 2. Orta əsr Ərdəbil şəhəri və onun memarlıq tikililəri Mənbə: [1,2]	2	
9	Mövzu: Orta əsr Naxçıvan və Xaraba-Gilan şəhəri Plan: 1. Orta əsr Naxçıvan və Xaraba-Gilan şəhəri 2. Orta əsr Naxçıvan və Xaraba-Gilan şəhərlərinin memarlıq tikililəri Mənbə: [1,2]	2	
10	Mövzu: Orta əsr Şamaxı və Dərbənd şəhəri Plan: 1. Orta əsr Şamaxı şəhəri və onun memarlıq tikililəri 2. Orta əsr Dərbənd şəhəri və onun memarlıq tikililəri Mənbə: [3,6]	2	
11	Orta əsr Gəncə və Şəmkir şəhəri 1. Orta əsr Gəncə şəhəri və onun memarlıq tikililəri 2. Orta əsr Şəmkir şəhəri və onun memarlıq tikililəri Mənbə: [4,6]	2	

12	Mövzu: XIX əsr və XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda şəhərsalma və memarlıq Plan 1.XIX əsr və XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda şəhərlərinin inkişafı 2. XIX əsr və XX əsrin əvvəllərində Bakıda şəhərsalma 3.XIX əsr və XX əsrin əvvəllərində Gəncə və Qubada şəhərsalma 4. XIX əsr və XX əsrin əvvəllərində Lənkəranda şəhərsalma Mənbə: [1,2,5]	2	
13	Mövzu: XIX əsr və XX əsrin əvvəllərində şəhərlərin və yaşayış yerlərinin tikilişində əsas bina tipləri 1. Yaşayış binaları 2. İctimai binalar 3. Sənaye binalarının memarlığı Mənbə: [1,6]	2	
14	Mövzu: XIX əsr-XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanın şəhər memarlığının bədii istiqamətləri Plan 1. Milli-romantik istiqamət 2. Avropa üslub istiqamətləri Mənbə: [1,2]	2	
15	Mövzu: Sovet dövründə Azərbaycanda şəhərsalma 1. Sənaye şəhərlərinin yaranması (Sumqayıt, Mingəçevir, Daşkəsən). 2. Bakının "Böyük Bakı" baş planları (1924-1927, 1937, 1950-ci illər). 3. Mikrorayonlaşdırma və kütləvi mənzil tikintisi dövrü. Mənbə: [5,6]	2	
Cəmi:		30 saat	

№	Tədris olunan mövzuların məzmunu	Saat	Tarix
		Seminar	
1.	Mövzu: Fənnin predmeti, məqsədi və vəzifələri. Azərbaycanın şəhərlərinin öyrənilməsi tarixi	2	
2	Mövzu: Azərbaycanın şəhərlərinin yazılı qaynaqlarda təsviri. Antik dövrdə Azərbaycanda şəhərsalma işi	2	
3.	Mövzu: Azərbaycan orta əsr şəhərləri və onların tipləri. Orta əsr Qəbələ şəhəri və onun arxeoloji tədqiqi	2	
4.	Mövzu: Orta əsr Bakı və Şabran şəhərləri və onun arxeoloji tədqiqi. Orta əsr Təbriz və Ərdəbil şəhəri	2	
5.	Mövzu: Orta əsr Naxçıvan və Xaraba-Gilan şəhəri. Orta əsr Şamaxı və Dərbənd şəhəri	2	
6.	Orta əsr Gəncə və Şəmkir şəhəri. XIX əsr və XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda şəhərsalma və memarlıq	2	
7.	Mövzu: XIX əsr və XX əsrin əvvəllərində şəhərlərin və yaşayış yerlərinin tikilişində əsas bina tipləri. XIX əsr-XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanın şəhər memarlığının bədii istiqamətləri	2	
8.	Mövzu: Sovet dövründə Azərbaycanda şəhərsalma	1	
Cəmi:		15 saat	

XI. Fənn üzrə tələblər:

Fənnin öyrənilməsi nəticəsində tələbəyə Azərbaycanda şəhərsalma qədim dövrdən XX əsrə qədər tarixini, bu sahədə aparılmış tədqiqatları tədris etmək, tarixi şəhərlərin bərpası və müasir şəhərsalmanda irsin qorunması prinsiplərini öyrətməkdir. Eyni zamanda Azərbaycanın şəhərsalma tarixini qədim dövrlərdən müasir dövrə qədər təhlil etmək, şəhərsalmanın inkişafını müxtəlif tarixlərlə və coğrafi şəraitlə əlaqələndirmək.

XII Fənnin tədrisi üçün nəzərdə tutulan tədris və öyrənmə metodları:

- mühazirə, seminar, praktiki tapşırıqlar
- təqdimat və müzakirə
- debat
- müstəqil iş/araşdırma

XIII. Fənn üzrə təlim nəticələri:

- Şəhərsalmanın tarixi və beynəlxalq ənənələri haqqında ümumi təsəvvürə malikdir.
- Azərbaycanın tarixi əhəmiyyət kəsb edən əsas yaşayış məntəqələrinin formalaşma tarixini təsvir edir.
- Ölkəmizdə tarixi əhəmiyyət kəsb edən əsas yaşayış məntəqələrinin planlaşdırılması məntiqini şərh edir.
- Şəhər planlaşdırılmasının müxtəlif aspektlərini kompleks şəkildə və konkret nümunələr əsasında izah edir.
- Azərbaycanın şəhərsalma ənənələrinə təsir etmiş beynəlxalq mədəni təsirləri şərh edir.
- "İcərişəhər" in tarixini və memarlıq üslubunu izah edə bilir.

XIV. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XV. Kollokvium sualları:

I kollokvium sualları:

1. Fənnin predmeti, məqsəd və vəzifələri
2. Fənnin digər fənlərlə əlaqəsi
3. XX əsrin əvvəllərində Orta əsr şəhər yaşayış yerlərinin öyrənilməsi
4. 1918-1945-ci illərdə Azərbaycan Orta əsr şəhərlərinin tədqiqi
5. 1946-1991-ci illərdə Azərbaycan Orta əsr şəhərlərinin tədqiqi,
6. XX əsrin sonu - XXI əsrin ilk illəri onillikləri orta əsr şəhərlərinin tədqiqi
7. Azərbaycanın orta əsr şəhərləri IX-X əsr ərəb coğrafiyaşünaslarının əsərlərində
8. Azərbaycanın orta əsr şəhərləri XI əsr ərəb coğrafiyaşünaslarının əsərlərində
9. "Mücəm əl-Buldan" əsəri orta əsr Azərbaycan şəhərlərinin öyrənilməsində mənbə kimi
10. Manna dövlətində şəhərsalma

II kollokvium sualları:

1. Atropatena dövlətində şəhərsalma
2. Albaniya dövlətində şəhərsalma
3. Azərbaycan orta əsr şəhər yaşayış yerlərinin topoqrafik quruluşu
4. Şəhər yaşayış yerlərinin tipləri
5. Orta əsr Bərdə şəhəri
6. Qəbələ orta əsr şəhəri haqqında məlumat
7. Qəbələ şəhər yerinin memarlıq tikililəri
8. Orta əsr Bakı şəhərinin və onun arxeoloji tədqiqi
9. Orta əsr Şabran və Bakı yaşayış yerlərinin memarlığı
10. Orta əsr Təbriz şəhəri və onun memarlıq tikililəri

XVI. İmtahan sualları:

1. Fənnin predmeti, məqsəd və vəzifələri
2. Fənnin digər fənlərlə əlaqəsi
3. XX əsrin əvvəllərində Orta əsr şəhər yaşayış yerlərinin öyrənilməsi
4. 1918-1945-ci illərdə Azərbaycan Orta əsr şəhərlərinin tədqiqi
5. 1946-1991-ci illərdə Azərbaycan Orta əsr şəhərlərinin tədqiqi,
6. XX əsrin sonu - XXI əsrin ilk illəri onillikləri orta əsr şəhərlərinin tədqiqi
7. Azərbaycanın orta əsr şəhərləri IX-X əsr ərəb coğrafiyaşünaslarının əsərlərində
8. Azərbaycanın orta əsr şəhərləri XI əsr ərəb coğrafiyaşünaslarının əsərlərində
9. "Mücəm əl-Buldan" əsəri orta əsr Azərbaycan şəhərlərinin öyrənilməsində mənbə kimi
10. Manna dövlətində şəhərsalma
11. Atropatena dövlətində şəhərsalma
12. Albaniya dövlətində şəhərsalma
13. Azərbaycan orta əsr şəhər yaşayış yerlərinin topoqrafik quruluşu

14. Şəhər yaşayış yerlərin tipləri
15. Orta əsr Bərdə şəhəri
16. Qəbələ orta əsr şəhəri haqqında məlumat
17. Qəbələ şəhər yerinin memarlıq tikililəri
18. Orta əsr Bakı şəhərin və onun arxeoloji tədqiqi
19. Orta əsr Şabran və Bakı yaşayış yerlərinin memarlığı
20. Orta əsr Təbriz şəhəri və onun memarlıq tikililəri
21. Orta əsr Ərdəbil şəhəri və onun memarlıq tikililəri
22. Orta əsr Naxçıvan və Xaraba-Gilan şəhəri
23. Orta əsr Naxçıvan və Xaraba-Gilan şəhərlərinin memarlıq tikililəri
24. Orta əsr Şamaxı və Dərbənd şəhəri və onların memarlıq tikililəri
25. Orta əsr Gəncə şəhəri və onun memarlıq tikililəri
26. Orta əsr Şəmkir şəhəri və onun memarlıq tikililəri
27. XIX əsr və XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda şəhərlərinin inkişafı
28. XIX əsr və XX əsrin əvvəllərində Bakı və Lənkəranda şəhərsalma
29. XIX əsr və XX əsrin əvvəllərində Gəncə və Qubada şəhərsalma
30. Yaşayış binaları
31. İctimai binalar
32. Sənaye binalarının memarlığı
33. Milli-romantik istiqamət
34. Avropa üslub istiqamətləri
35. Sovet dövründə Azərbaycanda şəhərsalma

Azərbaycanın şəhərsalma tarixi fənninin sillabusu 6008007-Turizm bələdçiliyi ixtisasının təhsil proqramı, tədris planı və işçi proqram (Tarix və onun tədrisi metodikası kafedrasının 13.02.2026-cı il qərarı ilə təsdiq edilmişdir.) əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus "Tarix və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir (13 fevral 2026-cı il, protokol № 6).

Mühazirə müəllimi: V. Nəzirli b.ə. V.İ. Nəzirli

Seminar müəllimi: Z. İsmayılov m.ə. A.Q. İsmayılov

Kafedra müdiri: O. Əliyev dos. K.F. Mahmudov